

DONES, GÈNERE I VIOLÈNCIES

Una exposició de la Coordinadora
d'ONG Solidàries i l'Institut Català
de les Dones

CARACTERÍSTIQUES DE L'EXPOSICIÓ

Una exposició que vol posar el focus en les dones i el gènere però parlant, alhora, des de la igualtat i les violències i discriminacions. Cada plafó inclou explicacions breus i didàctiques, acompanyades de boniques il·lustracions.

Una petita pinzellada sobre una temàtica molt actual i punyent que fa referència directa als drets i als deures de les persones. Explicant didàcticament els tipus de violència i discriminació que podem patir, i interpellant-nos a l'acció i la implicació contra les mateixes.

- **Títol:** Dones, gènere i violències
- **Format:** 8 plafons roll-up de 100 x 200cm
- **Tema:** Drets humans de les dones
- **Preu:** Gratuït amb fiança de 50 euros
- **Idioma:** Català
- **Edat:** A partir de 12 anys
- **Autor:** Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme i Oficina de Girona de l'Institut Català de les Dones.

Visualització des del web de la Coordinadora d'ONG Solidàries: <https://youtu.be/K6xZHWQcnA4>

GUIA PER A L'ALUMNAT I PROFESSORAT

Aquest treball us l'oferim en format de petites activitats per fer dins l'aula. Cada una està pensada per a l'alumnat d'ESO, tot i que alguna es pot dur a terme en cursos inferiors. Per a l'alumnat més jove, el CeDRe disposa de tallers i materials que es poden sol·licitar directament al telèfon: 972 219 916 o bé per correu-e a educacio@solidaries.org

Al costat del títol de l'activitat hi ha relacionada la matèria escolar que creiem que hi està més relacionada -s'ha posat a títol indicatiu- per facilitar-ne la seva posada en pràctica, però no exclou altres matèries o moments en què es pugi realitzar l'activitat.

Al ser una exposició pensada per un públic molt ampli, moltes de les activitats tenen també una vessant més lúdica per tal de poder-se desenvolupar en espais de lleure i educació no formal. S'ha intentat proposar dues activitats diferents per a cada matèria curricular.

Qualsevol proposta de millora o de treball que considereu ens la podeu fer arribar per correu electrònic a: educacio@solidaries.org

A part de les activitats que us ofereix aquesta guia podeu trobar-ne altres de dinamitzades i carpetes pedagògiques així com més recursos per aprofundir-hi a: www.solidaries.org/cedre

Objectius de treball:

- Normalitzar la diversitat
- Reivindicar la igualtat de drets
- Donar resposta a les violències i discriminacions

ACTIVITATS:

Activitat 1: Ciències Naturals.

SEXE I GÈNERE, QUÈ VOLEN DIR AQUESTES PARAULES?

Proposem una activitat senzilla per parlar de temes que sovint s'encallen i es confonen: el sexe, el gènere i els rols de gènere.

Per fer-ho dibuixarem dues figures ben grans a la pissarra (o portarem dos maniquins i els situarem al bell mig de l'aula). A una de les figures, o maniquí, li posarem/dibuixarem el símbol ♂ i a l'altra el símbol ♀ de manera que s'entengui que una figura és home i l'altra dona.

Seguidament, demanarem a l'alumnat que vagi vestint o enganxant papers amb qualitats, adjectius, maneres de fer, trets físics, idees i imaginàries que van associades a cadascuna de les figures tal i com les reconeix la nostra societat. És un exercici lliure i que només pretén recollir informació (es pot utilitzar guix o retolador per escriure-ho, o objectes o fotografies per enganxar o vestir les figures).

Passats uns tres o quatre minuts, i assegurant-nos que tothom ha passat com a mínim una vegada a deixar una qualitat associada a cada figura, analitzem en gran grup què n'ha sortit.

Per fer-ho serà útil utilitzar una graella que separi allò que només s'ha posat a una figura d'allò que ha coincidit en totes dues (ens caldran tres columnes: dona, home, coincideixen).

Alguns exemples que poden sortir:

DONA	COINCIDEIXEN	HOME
Rosa, nines, princeses, pintallavis, sensibles, estudioses, vulva, pits...	Moda, valentia, presumides i presumits, esport, arracades i piercings, cabells llargs...	Blau, cotxes i grues, herois a les pel·lícules, força física, futbol, impulsu, penis, bigoti...

Un cop fet aquest primer exercici, els demanem que per petits grups intentin separar allò que creguin que son trets i característiques de la definició de SEXE i de GÈNERE i, en un altre bloc, allò que no sabem ben bé on situar:

SEXE	GÈNERE	???
Vulva, pits, penis, bigoti...	Moda, presumides i presumits, arracades i piercings...	Blau, cotxes i grues, herois a les pel·lícules, esport, força física, futbol, impulsu, cabells llargs...

A partir del tercer bloc, que pot fer-se en columnes a la pissarra o jugar-se a les cantonades situant cistelles on col·locar o enganxar els trets i característiques. Obrim el torn de paraules per anar definint i descobrint entre totes i tots el significat de cadascun dels termes i corregint -movent de lloc- els trets que calgui ressituar.

(Al final de la guia s'adjunta el glossari amb les definicions de cadascuna de les paraules per tal de poder-la donar a l'alumnat a l'hora de corregir l'exercici).

Podem tancar l'activitat amb un petit visionat del primer capítol del llibre «Dibuixant el gènere» que us adjuntem: <https://youtu.be/0HJKzMTEzeU> També us adjuntem el capítol 2 sobre identitat de gènere que segurament caldrà visionar al finalitzar el diàleg que s'haurà obert en el sí del grup: <https://youtu.be/lj1-eNablzM>.

Activitat 2: Français.

2.1. En classe: #BALANCE TON QUOI

BALANCE TON QUOI: <https://youtu.be/Hi7Rx3En7-k>

Ils parlent tous comme des animaux
De toutes les chattes ça parle mal
2018 j'sais pas c'qui t'faut
Mais je suis plus qu'un animal
J'ai vu qu'le rap est à la mode
Et qu'il marche mieux quand il est sale
Bah faudrait p't'être casser les codes
Une fille qui l'ouvre ça serait normal
Balance ton quoi

Même si tu parles mal des filles je sais qu'au
fond t'as compris
Balance ton quoi, un jour peut-être ça
changera
Balance ton quoi
Donc laisse-moi te chanter
D'aller te faire en, hmm-
Ouais j'passerai pas à la radio
Parce que mes mots sont pas très beaux
Les gens me disent à demi-mot

Pour une fille belle t'es pas si bête
Pour une fille drôle t'es pas si laide
Tes parents et ton frère ça aide
Oh, tu parles de moi
C'est quoi ton problème?
J'ai écrit rien qu'pour toi le plus beau des
poèmes
Laisse-moi te chanter
D'aller te faire en, hmm-
Ouais j's'rai polie pour la télé
Mais va te faire en, hmm-
Balance ton quoi
Balance ton quoi
Balance ton quoi
Un jour peut-être ça changera
Y a plus d'respect dans la rue
Tu sais très bien quand t'abuses
Balance ton quoi

Balance ton quoi
Laisse-moi te chanter
D'aller te faire en, hmm-
Ouais j'passerai pas à la radio
Parce que mes mots sont pas très beaux
Laisse-moi te chanter
D'aller te faire en, hmm-
Ouais j's'rai polie pour la télé
Mais va te faire en, hmm-
Balance ton quoi
Balance ton quoi
Balance ton quoi
Même si tu parles mal des filles je sais qu'au
fond t'as compris
Balance ton quoi, un jour peut-être ça
changera
Balance ton quoi

On regarde la vidéo avec le son, mais pas trop fort, laisser les élèves bavarder et en les encourageant à interpréter les images. Après, en grand groupe on parle de ces moments du Video:

En grand groupe, demandé pourquoi ils croient que cette académie de la vidéo est-elle nécessaire. Et les animer à donner des idées et sujets à y travailler. Faire en petits groupes un horaire scolaire d'une semaine dans cette Anti-Sexism Académie.

Encourager aux élèves à faire une petite recherche sur le #balancetonporc en France, pour mieux comprendre les paroles de la chanson d'Angèle.

2.2 En classe ou à l'extérieur: FAITES TON CHOICE

En prenant comme objectif : Comprendre l'impact de l'éducation sur la construction de l'identité des filles et des garçons est identifier l'impact des normes de sexe sur leurs choix. Nous vous proposons un petit jeu à faire en classe ou à l'extérieur. Cette activité dynamique permet aux jeunes de bouger dans l'espace.

Consigne : les jeunes doivent se positionner spatialement en fonction de leur accord ou désaccord par rapport à un stéréotype de sexe ou des idées reçues. L'animateur-trice rediscute ensuite les positions des élèves (ok/pas/ok avec l'idée reçue) et lance le débat avec l'ensemble de la classe :
- Pourquoi êtes-vous d'accord ou non avec cette croyance ? Quelles sont les conséquences d'une telle croyance ? Chaque affirmation permet le débat. Par exemple, l'assertion « des hommes paye toujours le resto » permet de débattre du fait que les femmes n'ont pu disposer librement de leur argent (sans l'autorisation du mari pour ouvrir un compte bancaire) qu'en 1976.

Exemples de stéréotypes sexistes sur lesquels inviter les élèves à se positionner :

Les garçons sont plus violents que les filles

A l'école, les garçons réussissent mieux en mathématique que les filles

Les filles savent mieux repasser que les garçons

Dans une relation amoureuse, les garçons font le premier pas

Après l'adolescence, les filles partent plus tôt de la maison familiale que les garçons

Une fille a peur de parler en public

Les filles sont plus sérieuses que les garçons pour faire leurs devoirs scolaires

Un diplôme de l'enseignement supérieur est plus important pour un garçon que pour une fille

A l'adolescence, les parents laissent plus de liberté aux garçons qu'aux filles

Les garçons peuvent faire du baby-sitting

Les filles sont romantiques et sensibles

Les filles sont moins bien organisées que les garçons

Les filles sont des pleurnicheuses

Activitat 3: Música.

Activitat 3.1.: MÚSICA PER FER LA REVOLUCIÓ

L'Alexandra Pérez Prieto té 18 anys i ha preparat aquesta cançó que ja s'ha convertit en tot un símbol a les protestes de Monforte, Lugo, durant els dies previs als actes del 8M de 2020.

<https://youtu.be/Y2P350jhbJE> La música a l'estil rap i la lletra que convida a actuar contra els micromasclismes i el sexisme.

Per grups, proposeu una cançó dedicada a la violència contra les dones i passeu el vídeo i la lletra a la resta de companyes i companys (5 grups per classe equivaldrà a cinc visionats). Un cop vistes i escoltades les músiques i cançons, busqueu els punts en comú a nivell musical i les frases, idees o poemes que coincideixen -si és que n'hi ha-. Escolliu també quines són les característiques musicals que més us han agradat de les cançons escoltades.

Un cop anotat el millor de les cinc cançons i els trets comuns, utilitzeu aquestes característiques per inventar una cançó que reuneixi el màxim d'aquestes característiques, assageu-la i presenteu-la en la propera sessió en directe o també en forma de vídeo.

Activitat 3.2.: LA MÚSICA ÉS CULTURA, QUE NO ET CONFONGUIN

Es demana de fer un exercici individual de reflexió que acabarà en un diàleg grupal. Per fer-ho utilitzarem un vídeo sobre la música masclista i violenta contra les dones que s'escolta a qualsevol emissora i xarxa social. L'alumnat, però, no ha de saber l'objectiu de l'activitat fins que no hagi visionat el vídeo.

Demaneu a l'alumnat si està d'acord amb aquesta afirmació: "La música és cultura", que podem escriure en un mural o pissarra. Molt probablement tothom hi estarà d'acord i els demanarem el perquè. Entrarem una mica més enllà amb una segona pregunta: Què és per vosaltres la música? Què sentiu? Què us provoca escoltar la música que us agrada? Recollim les respostes (segurament moltes d'elles agradables i de "bon rotllo", en un full o cartolina ben visible també).

Comentem que avui farem una sessió diferent i els projectem aquest vídeo sense cap altra introducció de l'activitat: <https://youtu.be/SAwToc1Q0B4>

Un cop vist el vídeo es demana que en un full en blanc escriguin de tres a cinc frases que els vinguin al cap (com s'han sentit? Què en pensen? Què respondrien a les preguntes fetes?...). Passats tres minuts es posen en comú les frases i es comparteixen neguits i sensacions durant uns deu o quinze minuts més. Molt probablement el que en surt ara no té res a veure amb el que s'ha comentat abans sobre els sentiments que provoca la música i sobre la música i la cultura. És important entrar en aquesta contradicció i deixar que l'alumnat expressi la seva pròpia contradicció, enuig i/o sorpresa.

Ara ja en gran grup o en grups petits de no més de 4 persones es demana de fer un llistat de cançons que elles i ells escolten i tenen descarregades i que poden identificar com a violentes contra les dones. Es posaran les llistes en comú i es proposarà d'analitzar la lletra d'algunes de les més repetides pels grups.

Caldrà extreure'n conclusions i demanar un compromís personal i d'aula per evitar que aquesta "cultura de la violència masclista" alimenti les seves cançons, vídeos i llistes de reproducció personals. Si el grup s'hi avé i està sensibilitzat es pot obrir una campanya de sensibilització

demanant a les emissores locals que no emetin aquest tipus de cançons, així com també elaborar un “top 10” de la llista negra de les cançons masclistes a evitar que es pot anar compartint entre el grup i les xarxes.

Activitat 4: English

Activity 4.1 Game: GENDER ROLES AND STEREOTYPES

A simple game with an allocated time from 10 to 30 minutes.

Materials needed: chairs for each person in the group, minus one.

Let's create the perfect circle in which we can all see each other. Make sure no drinks or valuables are on the floor, and you do not have anything in your hands. You as the facilitator take your chair out, let them close the hole in the circle and start standing in the middle with the explanation.

Explain to the participants that there will always be one person in the middle who will make a statement that refers to him- or herself in the following way: “Everyone who...” Make an example, such as “Everyone who played with dolls when they were a child.”, “Everyone who likes the series “This is us”.”, “Everyone who has been to...”. When the person in the middle says that sentence everyone in the circle who this applies to has to change place. Be fast because also the person from the middle will try to sit down so one person will again be left standing and the game repeats itself.

Let the participants know that if a topic comes up that applies to them but they don't feel comfortable sharing that with the group they can also just stay seated and skip that example.

You can let the participants start playing with basic examples, such as “Everyone who is blonde/ is wearing a black shirt.” But after 2/3 minutes tell them that their examples should be related to the topic: gender roles and stereotypes, such as the example with dolls that you gave in the beginning. Let them continue playing for 5 or 10 minutes on how it is going.

Font: Toolkit for youth workers, volunteer coordinators and trainers SCI

Activity 4.1 indoor activity: GENDERED LESSON IN FAIRY TALES

Let the participants know that we will have a look at the fairytales that they grew up with as children. Collect a list of these on a flipchart. Then divide the participants in groups of 4-5 people. Each of the groups will choose one fairytale to work on (not more than one group per fairytale).

In groups the participants will collect on a flipchart in 3 columns:

- characteristics/ adjectives to describe male characters of the story
- characteristics/ adjectives to describe female characters of the story
- characteristics/ adjectives to describe characters of the story that are either non-binary or no gender is clearly assigned to them.

After 20 minutes ask them to join you in the plenary again. Let them present their conclusions. Collect on another flipchart answers to the following question:

- How do stereotypes like this influence young children in their development and views of themselves and the society around them?

Let them go back in the same groups and working on the same fairytale. Give them a simple white paper and give them the task to rewrite the same story with the stereotypes switched around, with gender stereotypes broken.

After 15 minutes ask them to join you in the plenary again and read the stories to each other.

Activitat 5: Llengua Castellana

Activitat 5.1: LA PARTE DÉBIL Y EL MAL FARIO

Desde Píkara Magazine nos dejan esta reflexión en forma de vídeo: ¿Sabes que es lo que pasa con las duquelas que no se lloran, con los malos ratos que no se cuentan?, se pregunta Señora Preformer. Dale al play y al pause:

Visualizar el video aquí: <https://youtu.be/OWwpXy19NKk>

Una vez visto y analizado el contenido del vídeo os animamos a escoger una de las temáticas que trata la exposición que habéis visitado y realizar un vídeo como el de la Señora Preformer. Podéis disfrazaros, utilizar un acento local o argot de la lengua española, utilizar emoticonos y distintas técnicas de edición de vídeos según vuestros conocimientos y capacidades, pero no olvidéis que lo más importante es el contenido de la explicación: la crítica a un sistema que violenta, que discrimina y que no es justo con las personas más débiles.

Una vez realizados, colgarlos en la red del centro y así, completad la información y sensibilización de la exposición que os ha acompañado estos días sobre violencia, discriminación y géneros.

Activitat 5.2: ROSA CAMELO, EL CUENTO DE LA ELEFANTA MARGARITA

Explicar, leer y escuchar el cuento: “Rosa Caramelo” d’Adela Turin y Nella Bosnia, de la editorial Kalandraka:

Visionado del Cuenta-Cuento Rosa Caramelo: <https://youtu.be/N03pwZMcV10>

Lectura del cuento:

« Había una vez en el país de los elefantes... una manada en que las elefantas eran suaves como el terciopelo, tenían los ojos grandes y brillantes, y la piel de color rosa caramelo. Todo esto se debía a que, desde el mismo día de su nacimiento, las elefantas sólo comían anémonas y peonias. Y no era que les gustaran estas flores: las anémonas -y todavía peor las peonias- tienen un sabor malísimo. Pero eso sí, dan una piel suave y rosada y unos ojos grandes y brillantes.

Las anémonas y las peonias crecían en un jardincillo vallado. Las elefantitas vivían allí y se pasaban el día jugando entre ellas y comiendo flores. “Pequeñas”, decían sus papás, “tenéis que comeros todas las peonias y no dejar ni una sola anémona, o no os haréis tan suaves como vuestras mamás, ni tendréis los ojos grandes y brillantes, y, cuando seáis mayores, ningún guapo elefante querrá casarse con vosotras”.

Para volverse más rosas, las elefantitas llevaban zapatitos color de rosa, cuellos color de rosa y grandes lazos color de rosa en la punta del rabo. Desde su jardincito vallado, las elefantitas veían a sus hermanos y a sus primos, todos de un hermoso color gris elefante, que jugaban por la sabana, comían hierba verde, se duchaban en el río, se revolcaban en el lodo y hacían la siesta debajo de los árboles.

Sólo Margarita, entre todas las pequeñas elefantas, no se volvía ni un poquito rosa, por más anémonas y peonias que comiera. Esto ponía muy triste a su mamá elefanta y hacía

enfadar a papá elefante. “Veamos Margarita”, le decían, “¿Por qué sigues con ese horrible color gris, que sienta tan mal a un elefantita? ¿Es que no te esfuerzas? ¿Es que eres una niña rebelde? ¡Mucho cuidado, Margarita, porque si sigues así no llegarás a ser nunca una hermosa elefanta!” Y Margarita, cada vez más gris, mordisqueaba unas cuantas anémonas y unas pocas peonias para que sus papás estuvieran contentos. Pero pasó el tiempo, y Margarita no se volvió de color de rosa.

Su papá y su mamá perdieron poco a poco la esperanza de verla convertida en una elefanta guapa y suave, de ojos grandes y brillantes. Y decidieron dejarla en paz. Y un buen día, Margarita, feliz, salió del jardincito vallado. Se quitó los zapatitos, el cuello y el lazo color de rosa. Y se fue a jugar sobre la hierba alta, entre los árboles de frutos exquisitos y en los charcos de barro. Las otras elefantitas la miraban desde su jardín. El primer día, aterradas. El segundo día, con desaprobación. El tercer día, perplejas. Y el cuarto día, muertas de envidia. Al quinto día, las elefantitas más valientes empezaron a salir una tras otra del vallado. Y los zapatitos, los cuellos y los bonitos lazos rosas quedaron entre las peonias y las anémonas.

Después de haber jugado en la hierba, de haber probado los riquísimos frutos y de haber comido a la sombra de los grandes árboles, ni una sola elefantita quiso volver nunca jamás a llevar zapatitos, ni a comer peonias o anémonas, ni a vivir dentro de un jardín vallado. Y desde aquel entonces, es muy difícil saber viendo jugar a los pequeños elefantes de la manada, cuáles son elefantes y cuáles son elefantas, ¡¡Se parecen tanto!!»

Una vez hecha la lectura del cuento pedimos al alumnado de pasar la fabula a la cotidianidad de su entorno: ¿Quién sería Margarita? ¿Y el resto de personajes de la manada? ¿Podemos volver a visitar los 8 paneles de la exposición y buscar la relación con la historia de Margarita? ¿Donde nos habla de sexo-género-roles de genero y violencias esta fábula?

Este puede ser un ejercicio grupal o individual.

Activitat 6: Plàstica.

Activitat 6.1: CAMPANYA PER LA DIGNITAT

L'objectiu de la sessió és idear i muntar una campanya per la dignitat en la qual, a través de la il·lustració, reivindicueu algun dret o denunciueu alguna discriminació contra les dones pel fet de ser dones.

Podeu utilitzar la tècnica que més us agradi, però el resultat ha de ser un cartell revolucionari que convidi a la lluita, a l'alçament i la implicació de tothom. Al nostre país tenim molt bones il·lustradores amb les quals us podeu inspirar. Nosaltres us deixem, però, un seguit d'il·lustracions variades en el temps i la geografia per tal que tingueu diversitat de gèneres i possibilitats:

Si us sentiu més còmodes amb vinyetes humorístiques també podeu utilitzar aquest recurs, molt vàlid per a campanyes i denúncies socials.

Indicacions: format final de l'obra en DIN-A3 i en paper de 90 gr o més per tal de poder-les manipular i utilitzar-les en una exposició sobre els drets de les dones que ha de ser presentada al centre on esteu realitzant aquests tallers.

Activitat 6.2: LA LLUITA FEMINISTA EN UN PIN

Des de la segona meitat del s. XX fins als nostres dies, el pin o xapa s'ha convertit en un efectiu suport de difusió d'idees i en un element identitari i d'autoafirmació social. Els seus dissenys gràfics concrets, sintètics i de gran poder visual han sigut molt utilitzats per associacions cíviques per transmetre les seves inquietuds i mobilitzar la ciutadania en la lluita per les millores socials.

Us proposem que busqueu imatges de moviments socials que han lluitat i ho continuen fent per la igualtat de gènere a través dels dissenys gràfics i imatges, convertides ja en icones representatives de la lluita pels drets de la dona. En petits equips de tres o quatre persones, feu una breu anàlisi d'aquestes imatges que heu localitzat i entre els grups obriu un espai de reflexió sobre els colors, els símbols, els missatges que s'han anat reproduint al llarg dels anys (des del segle XX fins avui) al voltant de la construcció de la identitat personal i col·lectiva de la igualtat de gènere i les múltiples qüestions que hi ha directament relacionades.

Un cop acabada i compartida la reflexió, busqueu la que identifiqui la vostra (o les vostres) reivindicacions en igualtat de gènere, respecte i no discriminació i dissenyeu-ne les xapes o pins.

Elaboreu un pin o xapa per a cada alumne/a del centre i regaleu-los (o ofereu-los a un preu simbòlic) per poder-los lluir en dies assenyalats i en mobilitzacions que s'organitzin a les vostres poblacions.

Activitat 7: Educació Física

Activitat 7.1: CAMPIONES MÉS ENLLÀ DELS PODIS

Investigueu la vida d'aquests personatges més enllà dels podis: **Didier Drogba, Maria Toorpakai Wazir, Amna Suleiman, Hassiba Boulmerka i Lilian Thuram**. Per fer-ho, organitzeu-vos en petits

grups, escolliu un o una esportista i un cop recopilada la informació feu-ne una presentació a la resta del grup.

La presentació constarà de dues parts diferenciades. La primera serà la presentació de la vida de l'esportista (qui és, on ha nascut, què li ha passat, quin esport practica, què ha aconseguit, què fa ara...) mentre que a la segona haureu de practicar l'esport de la vostra esportista. Per fer-ho caldrà que informeu bé al professor o professora del material que necessiteu i que us doni un cop de mà en la preparació d'aquesta part més pràctica. Cada sessió d'Educació Física estarà dedicada a una persona i el seu esport.

Activitat 7.2: LA CURSA DE LA TEVA VIDA

Basant-nos en la cursa que es va fer viral a les xarxes socials "Take a step forward", demanarem a l'alumnat de simular també una cursa. En aquest cas, proposem dues maneres de jugar. Per això ens cal un espai ampli on poder organitzar una cursa (parc, pista d'atletisme, camp, etc), és important que l'alumnat, quan comenci la cursa hagi de córrer durant uns 100 o 200 metres abans d'arribar a la meta.

Per dur a terme la pràctica del vídeo viral podem simular la cursa de dues maneres. La primera, copiant l'experiència viral americana en la que es donarà el rol a cadascuna de les persones del grup (mare soltera, 25 anys immigrant// pare solter 35 espanyol// dona transgènere 40 anys keniana, etc.) La segona, a partir de les seves experiències reals que hauran extret d'activitats realitzades anteriorment (tasques que fan a casa, a les entitats en les que participen fent voluntariat o com a monitores i monitors, etc. i que estan vinculades als rols de gènere). Tant en una variant com en l'altra, l'activitat tractarà de començar la cursa a partir de diferents preguntes que des de la dinamització s'aniran enllaçant; les persones que responguin afirmativament al que es pregunta fan un pas endavant, la resta no es mou de la línia de sortida.

En el segon supòsit en què no es jugarà amb tanta diversitat de rols personificats, es pot complementar la cursa lligant als peus de les participants estris relacionats amb les tasques que les "enganxen al terra" i que estan directament vinculades al rol de gènere femení (galledes, fregalls, escombres, nines, cotxets, necessers de maquillatge, etc.) que hauran d'arrossegar al córrer. També es pot optar per posar-les enmig del recorregut i que les hagin de recollir, saltar o ordenar, etc.

La idea és visualitzar una cursa desigual on els rols masculins, blancs i heterossexuals dels països de l'hemisferi nord juguen amb avantatge sobre la resta i per tant, fàcilment, guanyen la cursa.

En el cas de jugar amb rols ficticis, és important donar els rols a les participants i deixar-los una estona perquè els llegeixin i s'imaginin com ha estat la seva vida. Per ajudar-los les deixarem caminar en silenci durant uns minuts mentre els direm que vagin pensant mentalment com creuen que ha estat la seva infantesa. Què creuen que son ara? Com vestirien? Si tindrien o no amigats i família? Com i on hauria estat la seva educació? En què passarien més temps ara? Si tindrien bona salut o no? Com seria casa seva? On viurien (país, ciutat, casa...)? Si serien feliços i felices i si ho hauria estat la seva infantesa o joventut?...

Alguns rols:

Estrella de porno retirada, 45 anys i amb parella de Mallorca

Noia transexual de 25 anys de Catalunya

Treballador sexual, llicenciat universitari de França

Jubilada 65 anys sense fills i a punt de ser desnonada de València

Solter de Madrid, 56 anys aficionat al ciclisme

Menor ex-tutelat pels serveis social buscant feina

Mestressa de casa de 45 anys, Salamanca
Cirurgiana, 37 anys casada, Catalunya
Soltera 38 anys, treballant a Andalusia
Aturat de 50 anys, Barcelona
Estudiant universitària lesbiana de Rússia
Adolescent de 14 anys campió de motociclisme, València
Adolescent de 14 anys equatoriana

...

Les afirmacions a llegir que faran avançar o no les participants a la carrera:

Mai has patit problemes econòmics
Sempre has sentit que la teva cultura i llengua han estat respectades
Sempre has sentit que les teves opinions eren escoltades
Mai tens por de ser parat per la policia al carrer
Tens una xarxa social en la qual pots confiar i que et recolzarà sempre
Has pogut estudiar la carrera/formació que has volgut
Ets lliure d'enamorar-te de qui tu vols independentment del gènere o origen
No t'han discriminat mai per la teva orientació sexual ni per la teva sexualitat
Tens una vida interessant i un futur esperançador
No tens por de ser assetjat/da en el teu lloc de treball
No tens por de ser assetjada per persones desconegudes quan vas sol/a pel carrer
No tens por pel futur dels teus fills i filles
No tens por de la violència que pugui haver-hi al teu entorn

....

La idea de la cursa dels privilegis ha estat plagiada i penjada a Internet en múltiples versions, us en deixem una per si no la coneixeu encara, i us animem a buscar-ne moltes d'altres si voleu dur a terme el taller (<https://youtu.be/4K5fbQ1-zps>)

Activitat 8: Matemàtiques.

LA JOVENTUT, ELS ESTUDIS I LA DESIGUALTAT DE GÈNERE A CATALUNYA

La Generalitat de Catalunya, des de l'Observatori de la Igualtat de Gènere (OIG) ha elaborat un dossier estadístic "Dones a Catalunya 2020" amb els principals indicadors de les desigualtats entre dones i homes. (podeu consultar-lo [Aquí](#))

Us en copiem un extret que fa referència als estudis i us demanem que un cop llegit atentament, en feu una representació gràfica per tal de presentar-la a la resta del grup. Podeu utilitzar suports d'edició de disseny per fer-la més atractiva:

«A Catalunya les noies representen el 46,6% de les persones matriculades l'any 2019 a formació professional i els homes el 53,4%. Per territori on més proporció de noies realitzen aquests estudis és a les terres de ponent en un 57,6% i on menys escullen aquests estudis és a les terres de l'Ebre en un 38,3% dels casos. Pel que fa a les matèries escollides per nois i noies, la proporció més alta de noies es troba en els estudis de la imatge personal en un 91,3% dels casos, seguida del 84,8% en serveis socioculturals i a la comunitat.

Es mantenen, per tant, els estereotips de gènere en la tria d'estudis. A nivell territorial no s'observen diferències significatives, especialment a l'àmbit metropolità en què la tria de matèries de FP de les

noies segueix el mateix patró que al total de Catalunya. A les comarques gironines la segona matèria escollida per les noies és la branca del Tèxtil, Confecció i Pell en una proporció del 89% que quasi iguala la branca de la imatge personal amb un 90,6% dels casos.»

Activitat 9: Tutoria. EL VIOLENTÒMETRE

Aquest és un exercici que recomanem fer en diferents tutories, on es permet parlar de les violències masclistes conegudes, patides i exercides pel grup. Demanem a l'alumnat que construeixi el "violentòmetre", un termòmetre de les violències masclistes que hem extret de La Unidad de Género del Instituto Politécnico Nacional de Mèxic. Podeu elaborar-lo en cartolina o en fullola per tal de tenir-lo sempre a la vista. A partir de la construcció es demana d'analitzar les relacions de parella que tenen, han tingut o coneixen del seu entorn i, alhora, donar-hi una resposta.

Us adjuntem el pdf original del "violentómetro" al final del document per tal que en tingueu un exemplar en bona resolució.

Es formen grups de 4 persones amb la consigna de respondre davant les agressions que surten al violentòmetre amb alguna frase/acció que demostrï autodefensa.

Cal fer, doncs, en primer lloc una lectura del conjunt de les violències recollides al termòmetre per tal que tothom les conegui i les entengui. I un cop acabada, ja en grups, demanar que pensin la o les respostes a donar-hi. Per ajudar-les podem plantejar la pregunta: Quina resposta donaríeu si us fessin una cosa així? A cada una de les violències li ha de correspondre una resposta/defensa.

Al cap d'uns vint minuts, posem en comú les respostes que ha donat cada grup a les diferents violències. Un cop conegudes, es fa un termòmetre contrari on hi hagi les respostes com si fos un reflex en un mirall. Fora bo que al costat hi deixéssim espai per anar ampliant les respostes i autodefenses que les noies i nois anessin trobant a cada situació al llarg dels dies en què el violentòmetre estigui penjat al centre.

Activitat 10: Història del món contemporani. Ciències Socials. Activitat 10.1: Olympe de Gouges, treball d'investigació

Olympe de Gouges va ser una figura referent en la lluita per la igualtat durant la Il·lustració i la Revolució Francesa. L'activitat que es proposa és que l'alumnat entri a buscar informació sobre aquest personatge i en faci una relació entre la igualtat, el progrés i els drets humans.

Al mateix temps, aquest espai de treball pretén fer pensar a través de l'art sobre models ancestrals de gènere que persisteixen en la societat actual i sobre com repercuteixen en les nostres relacions personals i socials.

Un cop finalitzat el treball, poden fer-ne una exposició oral a la resta del centre escolar com a activitat complementària a la visita de l'exposició.

Activitat 10.2: ÉS SEXISTA LA PUBLICITAT QUE...

L'Observatori Andalus de la Publicitat, va publicar l'agost del 2008 un decàleg per identificar el sexisme a la publicitat i va concloure el següent (en castellà, versió original del document):

És sexista la Publicitat que:

1. Promueve modelos que consolidan pautas tradicionalmente fijadas para cada uno de los géneros. (Anuncios que siguen perpetuando los roles tradicionalmente asignados a cada género, ajenos a los cambios sociales y a las nuevas realidades vividas por muchas mujeres)

2. Fija unos estándares de belleza femenina considerados como sinónimo de éxito. (Anuncios configurados desde una mirada masculina que limitan las posibilidades de éxito social para las mujeres al seguimiento de unos modelos de belleza)

3. Ejerce presión sobre el cuerpo femenino a través de determinados tipos de productos. (Anuncios que limitan los objetivos vitales de las mujeres a la adecuación a unos determinados patrones estéticos. En estos anuncios, las mujeres aparecen descontextualizadas, parece que no hacen nada, sólo centran sus diálogos en el cuidado corporal)

4. Presenta el cuerpo de las mujeres como un espacio de imperfecciones que hay que corregir. (Anuncios que presentan los cuerpos de las mujeres y sus cambios debidos a la edad como "problemas" que es preciso ocultar y/o corregir)

5. Sitúa a los personajes femeninos en una posición de inferioridad y dependencia. (Anuncios que presentan a las mujeres como dependientes con respecto a los hombres, en un segundo plano, sin voluntad, pasivas y sumisas. Llama la atención el recurso a una imagen postrada, sometida, de las modelos en los reportajes de moda)

6. Excluye a las mujeres de las decisiones económicas de mayor relevancia. (Anuncios que siguen perpetuando los roles tradicionalmente asignados a cada género y que, considerando que las mujeres no tienen autonomía económica, las sitúan en un segundo plano cuando se trata de tomar decisiones sobre compras de mayor cuantía económica)

7. Aleja a las mujeres de los espacios profesionales prestigiados socialmente y, por el contrario, les asigna los roles de limpieza, cuidados y alimentación familiar. (Anuncios que siguen manteniendo el tradicional reparto de espacios, asignando a las mujeres el ámbito de lo privado, desprovisto de prestigio, y a los hombres el espacio de lo público, del saber y de la autoridad)

8. Niega los deseos y voluntades de las mujeres y muestra, como "natural", su adecuación a los deseos y voluntades de las demás personas. (Anuncios que nos muestran a mujeres

realizadas como personas en la medida en la que responden a lo que los demás piden de ella: los hijos e hijas, el marido, la madre... Si esta mujer desempeña también un empleo fuera del hogar, deberá atenderlo todo: superwoman)

9. Representa al cuerpo femenino como objeto, esto es, como valor añadido a los atributos de un determinado producto; como su envoltorio, en definitiva. (Anuncios que recurren al cuerpo femenino, o al fetichismo de determinadas partes del mismo: labios, pies o prendas de vestir femeninas, como reclamo para atraer la mirada y la atención del potencial cliente)

10. Muestra a las mujeres como incapaces de controlar sus emociones y sus reacciones, “justificando” así las prácticas violentas que se ejercen sobre ellas. (Anuncios que muestran a las mujeres movidas por caprichos, faltas de juicio en sus reacciones y comportamientos, histéricas, charlatanas... En el fondo, se está recurriendo a estereotipos conductuales muy habituales en la representación tradicional de las mujeres. En estos mensajes, las mujeres quedan ridiculizadas o han de ser vueltas a la cordura por el elemento masculino)

Per aquest exercici demanarem a l'alumnat que esculli tres anuncis que per algun motiu o un altre els hagin cridat l'atenció (han comprat el producte, els agrada la persona o personatge que surt a l'anunci, els ha sorprès per algun element: música, paisatge, etc.) i que de cadascun en faci l'anàlisi basant-se en el decàleg que s'ha publicat des de l'Observatori Andalus de Publicitat.

L'alumnat durà l'anàlisi a l'aula on es posaran en comú els treballs individuals tot obrint un diàleg sobre el resultat observat. Us deixem també la continuació del decàleg en què es parla d'una altra publicitat possible per enriquir el diàleg i buscar alternatives als espots publicitaris que han estat objecte d'anàlisi i crítica durant la sessió:

OTRA PUBLICIDAD ES POSIBLE...

- Si se habla de las mujeres (jóvenes, viejas, guapas, feas, gordas, flacas...), y no de la “mujer”
- Si se evitan los roles de género asociados al sexo, porque si vemos mujeres muchas veces en la cocina, se acaba considerando que el lugar “natural” de la mujer es la cocina
- Si se representa a los hombres, y no al “hombre”, del cual la única mirada hacia las mujeres es sexual
- Si los hombres aparecen en la cocina con naturalidad, y no “haciendo la paella del domingo” con la mujer como pinche
- Si los papeles que se asignan a niños y niñas no son diametralmente opuestos
- Si las relaciones que se muestran entre hombres y mujeres no son sólo de atracción-seducción sexual
- Si las relaciones entre mujeres y hombres son de camaradería, solidaridad, cooperación y atención mutua, tanto en el trabajo como en la diversión
- Si se representan también las múltiples relaciones entre hombres
- Si cada vez más mujeres tomamos conciencia de nuestros derechos de ciudadanía para reclamarlos y ejercerlos incluso en la publicidad
- Si se va introduciendo el modelo de mujer autosuficiente que sabe lo que quiere y cómo conseguirlo y sabe controlar su vida sin ayuda masculina
- Si las mayoría de las personas no aceptaran la afirmación de que “la belleza es el proyecto principal en la vida de una mujer”

- Si estamos seguras de que parte de nuestro atractivo depende de cómo nos vemos a nosotras mismas

Activitat 11: Català

APRENT VOCABULARI NOU...

La llengua és un ésser viu que va evolucionant amb el pas del temps i adaptant-se al context de cada època. Així, de la mateixa manera que es perden paraules d'objectes o situacions que han caigut en desús, en va incorporant de noves per anomenar-ne d'altres de nova creació -majoritàriament relacionades amb la ciència, la tecnologia i les ciències socials-, les anomenem neologismes. Podem classificar els neologismes en tres grups:

- De forma: es creen paraules noves a partir d'unes ja existents:
  - Per derivació, creant una paraula nova derivada d'una altra. P.e. dessuadora derivat de suar
  - Prefixació i sufixació, afegint un prefix o un sufix a una paraula. P.e. psicosocial, microplàstic, animalista
  - Composició, unint dues paraules formant-ne una altra. P.e. portaavions, emergència climàtica
  - Sigla o acrònim: CD-ROM (compact disc + read only memory)
- De significat: atribuint un nou significat a una paraula ja existent. P.e. arrova, una antiga mesura de pes és ara, també, un símbol en les adreces electròniques
- Manlleus lingüístics: quan agafem una paraula d'una altra llengua per designar un concepte nou.
  - De llengües modernes (que es parlen en l'actualitat): màrqueting, pizza, trap
  - Del llatí o del grec antic: genotip (constitució genètica).

A l'exposició, tot i que els textos no són massa llargs, hi hem trobat un munt de neologismes (heterosexual, homosexual, LGTBI, gai, lesbiana, transsexual, bisexual, intersexual, ciberassetjament, LGTBI-fòbia, no-binari, diversitat funcional, blog, apoderament, correu electrònic, afectivosexual, autoajuda) als quals podríem afegir-ne d'altres relacionats amb el tema que ens ocupa (bullying, transgènere, sexisme, interseccionalitat, binarisme, sostre de vidre, sororitat...).

Agafeu tots aquests neologismes, classifiqueu-los en el grup o subgrup al qual pertanyin i expliqueu com s'han format (si hi ha derivació a partir de quina paraula, què signifiquen el prefix grec o llatí que s'ha usat per formar el neologisme, quines paraules formen l'acrònim, quin era el significat original de la paraula, què significa la paraula en la llengua original...).

D'algunes d'aquestes paraules ja n'hem conegut el significat a l'exposició, cerqueu el significat de les altres.

Activitat 12: Ètica o Religió

VÍCTIMES I BOTXINS, PARLEM-NE

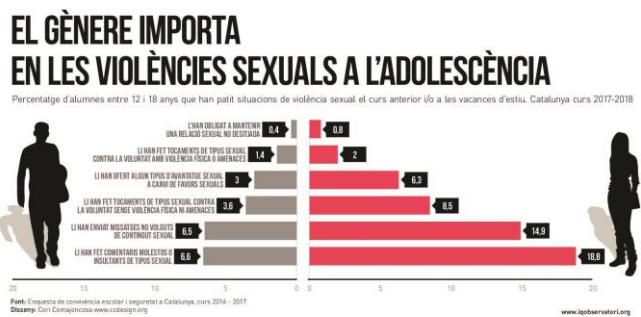
Segons l'estudi de l'Agència dels Drets Fonamentals de la UE publicat en els darrers anys (FRA, 2014), més de la meitat de les dones europees ha patit assetjaments sexuals i una de cada tres ha sofert violència psicològica o sexual. Com es pot apreciar segons l'estudi de l'institut IQ (enllaç adjunt al final del document) les coses no són diferents a Catalunya, on es calcula que una de cada quatre dones ha estat víctima d'una forma o altra d'agressió masclista greu al llarg de la seva vida. Quan comença aquest assetjament? Aquest mateix Observatori ha fet la pregunta a estudiants de secundària i n'ha extret aquestes dades que projectem.

Projectar les dades i demanar al grup que les llegeixi i que n'extregui les seves pròpies conclusions. Tant una infografia com l'altra són prou contundents com per obrir un diàleg ric sobre experiències pròpies o properes, sobre opinions i injustícies que poden haver conegut i sobre respostes que poden i cal donar-hi, tot buscant compromisos personals i compromisos de grup/institucionals.

INFOGRAFIA 1:

Sobre les violències sexuals en els joves i la "vulnerabilitat" de les noies.

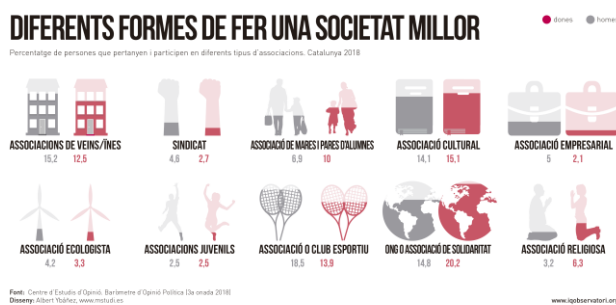
Les situacions o actituds vinculades amb les violències sexuals tenen una clara vinculació amb el gènere, així ho mostra aquesta infografia on hi ha una proporció major de noies que declaren haver patit algun tipus de situació no volguda vinculada amb la sexualitat. Tanmateix és molt difícil poder abordar aquesta realitat per la normalització i naturalització dels comportaments sexistes cap a les dones.

INFOGRAFIA 2:

Sobre la participació derivada dels estereotips vinculats als rols de gènere.

Els rols de gènere també juguen un paper important en la presència d'homes i dones a l'espai públic i, més concretament, en com els homes i les dones s'associen i participen del teixit associatiu. Així, a

partir de la infografia s'observa que els homes, en general, participen més que les dones. Es donen les excepcions en les associacions veïnals, les associacions religioses, les AMPAs i les ONGs. Així, les entitats que porten a terme una tasca de cura de les persones, són les que compten amb una presència més elevada de dones que d'homes.

(enllaç de les infografies al pdf en línia al final del document per poder ser impresos o projectats a l'aula).

Adreces d'interès i fonts d'informació:

- Llei del dret de les dones a eradicar la violència masclista 5/2008 del 24 d'abril:
<https://www.parlament.cat/document/nom/TL75.pdf>
- Unidad Politécnica de Gestión con Perspectiva de Género:
<https://www.ipn.mx/genero/>
  - Materials per a descarregar: Violentòmetro:
<https://www.ipn.mx/genero/materialesdeapoyo/violentometro.html>
- Piensas como hablas, guia sobre llenguatge no sexista de la Junta de Andalucía:
https://www.juntadeandalucia.es/institutodelamujer/files/Guia_Piensas_como_hablas_definitiva.pdf
- Observatori iQ (L'Observatori iQ és una web que presenta els principals indicadors i dades sobre les condicions de vida a Catalunya des d'una perspectiva de gènere):
<http://iqobservatori.org/>
  - Percentatge d'alumnes que han patit situacions de violència sexual:
http://iqobservatori.org/wp-content/uploads/2019/01/IQ_infografia_Adolescents_20180119-1-pdf.jpg
  - Percentatge de participació ciutadana segons divisió de gènere home-dona:
<http://iqobservatori.org/diferents-formes-de-fer-una-societat-millor/?sf=s=infografia>
- Blog Mujeres en red. El periódico Feminista de l'Observatori Andalus de la Publicitat:
<http://www.mujaresenred.net/spip.php?article1554>

ANNEX

1_GLOSSARI

VOCABULARI per acompanyar l'exposició i el seu treball:

Binarisme: Estructura social que exclou les realitats que van més enllà dels conceptes tradicionals d'home i dona i les invisibilitza. El binarisme ens fa pensar que només existeixen dos sexes (mascle i femella), dos gèneres (home i dona), dues expressions de gènere (masculina i femenina) i dues orientacions sexuals (heterosexual i homosexual). A vegades s'utilitza també com a sinònim de cisheteronormativitat.

Discriminació: Distinció i pràctica social arbitrària i desigual cap a una persona o un col·lectiu per motius de sexe, ètnia, ideologia, edat, identitat de gènere, orientació afectivo-sexual, expressió de gènere o qualsevol altre que atorgui identitat. La discriminació específica cap a les persones trans* és la transfòbia.

Estereotip de gènere: Els estereotips són conjunts de creences o imatges mentals molt simplificades i amb pocs detalls sobre un grup determinat de gent que són generalitzats a la totalitat dels membres del grup. Es tracta de definicions simplistes usades per designar les persones a partir de convencionalismes que no tenen en compte les seves característiques, capacitats i sentiments de manera analítica. També s'entenen com a estereotips de gènere les creences populars sobre les activitats, els rols, trets, característiques o atributs que caracteritzen i distingeixen les dones dels homes.

Expressió de gènere: Forma en què una persona es mostra en el gènere: manera de vestir, gestualitat, gustos, etc. La considerem femenina si encaixa en aquells comportaments que la societat associa a les dones, masculina si encaixa en els associats als homes, andrògina si és a la vegada masculina i femenina, i neutra si no és ni gaire femenina ni gaire masculina. L'expressió de gènere és independent del sexe, de la identitat de gènere i de l'orientació afectivo-sexual. Per exemple, una dona (trans* o cisgènere) no necessàriament ha de tenir una expressió de gènere femenina.

Gènere: Construcció cultural mitjançant la qual s'adscriuen rols socials, actituds i aptituds diferenciats per a homes i dones en funció del seu sexe la qual depèn d'un determinat context socioeconòmic, polític i cultural i està afectat per altres factors com són l'edat, la classe, la raça i l'ètnia. Fa referència a les diferències socials que, per oposició a les particularitats biològiques, han estat apreses, canvien amb el temps i presenten multitud de variants. El terme va ser adoptat per la IV Conferència Mundial sobre la Dona celebrada a Beijing el 1995.

Identitat de gènere: Autopercepció o vivència de la persona sobre el seu propi gènere, és a dir, identificació d'una persona com a home, dona, un altre gènere, més d'un o cap. És independent del sexe, de l'expressió de gènere i de l'orientació afectivo-sexual. La identitat de gènere determina si una persona és home, dona o persona no-binària.

Igualtat de gènere: Principi que reconeix les persones de tots els gèneres com a iguals en els seus drets, responsabilitats, oportunitats i distribució de recursos, beneficis i accés als serveis sense les limitacions imposades pels rols de gènere tradicionals.

Interseccionalitat: L'aproximació interseccional és un nivell de més complexitat en la identificació de les desigualtats, que aborda múltiples discriminacions, en tant que permet comprendre a través de

les diferents relacions que s'estableixen entre si, quin és l'espai social que ocupen, quines són les seves possibilitats de reacció i si els recursos de les administracions potencien la igualtat o, per contra, perpetuen la desigualtat. Aquest principi assumeix que el gènere no opera de forma aïllada, sinó en relació amb altres factors i marcadors socials com l'etnicitat, el nivell socioeconòmic, l'edat, l'educació, l'orientació sexual, la situació familiar o localització geogràfica, etc.

Intersexualitat: És la condició innata de les persones que, pels seus caràcters sexuals o fenotip (anatòmics i fisiològics), no podem classificar clarament com a mascle ni femella ja que presenten característiques intermitges entre els dos sexes. Existeix un espectre molt divers de persones intersexuals que pot anar des d'un fenotip que s'acosta més a un dels dos sexes fins qualsevol possible estadi intermig.

Orientació afectivo-sexual o orientació del desig: Capacitat de sentir atracció emocional, romàntica, i/o sexual cap a les persones del mateix gènere, cap a les persones del gènere binari oposat, cap a més d'un gènere de persones o la incapacitat de sentir-la envers cap gènere de persones. El terme orientació afectivo-sexual barreja tres orientacions del desig diferents i independents entre si: l'afectiva, la del desig i la sexual, que fan referència respectivament a la capacitat d'establir relacions afectives, d'enamorar-se i de sentir atracció sexual cap a les persones en funció del seu gènere. Les orientacions del desig son independents del sexe, de la identitat de gènere i de l'expressió de gènere. Per exemple, una persona trans* pot ser heterosexual, homosexual, bisexual o asexual. Hi ha consens en què l'orientació del desig està influïda tant per factors biològics com culturals, per aquest motiu es parla d'orientació i no d'opció ni de condició.

Persona no-binària: Persona amb una identitat de gènere que no coincideix amb els conceptes tradicionals d'home i dona. Les identitats no-binàries són molt diverses i les persones no-binàries poden identificar-se amb un tercer gènere diferent (neutre, demiboy, demigirl, intergènere, etc.), amb més d'un gènere a la vegada (bigènere, trigènere, etc.), amb cap gènere (agènere), o bé tenir una identitat que varia en funció del temps (gènere fluid).

Perspectiva de gènere: Consideració de les diferències entre les persones en funció del seu gènere en un àmbit o una activitat determinats, amb l'objectiu de reflexionar-hi per trobar línies d'acció que permetin resoldre les desigualtats. La perspectiva de gènere fa referència tant a les diferències degudes al masclisme com a les degudes a la cisheteronormativitat i al binarisme.

Rols de gènere: Comportaments apresos a través del procés de socialització en un gènere que es desplega en la família, la comunitat, el grup d'iguals, la institució escolar i, en general, en tot l'entorn normatiu i cultural. Poden ser flexibles o rígids, similars o diferents, i complementaris o conflictius.

Sexe: Conjunt de característiques anatòmiques i fisiològiques que distingeixen mascles i femelles. El genotip en sí mateix no és rellevant, només en la mesura en que afecta als caràcters sexuals. Per exemple, una persona amb la Síndrome de Turner (cromosomes sexuals X0) no es considera intersexual sinó femella. El sexe és independent de la identitat de gènere, de l'expressió de gènere i de l'orientació afectivo-sexual. Per exemple, un home pot néixer amb la condició de mascle, de femella o d'intersexual.

Sexisme: Actituds i comportaments diferenciats de la societat o d'una persona en funció del seu gènere. Si bé etimològicament el terme prové de "sexe" la paraula sexisme s'utilitza per referir-se a les expectatives diferents que es tenen per als homes i les dones. El sexisme discriminatori contra les dones s'anomena masclisme.

Sistema de sexe-gènere: Conjunt d'estructures socioeconòmiques i polítiques la funció de les quals és mantenir i perpetuar els rols tradicionals masculí i femení, així com el que tradicionalment ha estat atribuït a femelles i mascles. Aquest terme també es pot homologar amb el de contracte social de

gènere, el qual fa referència a un conjunt de pautes implícites i explícites que regeixen les relacions entre homes i dones, i se'ls atribueixen diferents tasques i diferent valor, responsabilitats i obligacions. Això se sustenta en tres nivells: a) la superestructura cultural (normes i valors de la societat), b) les institucions (sistemes de protecció de la família, l'educació i l'ocupació, etc.) i c) els processos de socialització (aquí destaca la família).

Transgènere: Persona en què la seva identitat de gènere no coincideix amb el gènere assignat en néixer, bé perquè s'identifica amb el gènere binari oposat o perquè té una identitat de gènere no-binària.

Transsexual: Persona transgènere que ha modificat o té la necessitat de modificar les seves característiques sexuals. Tot i que hi ha persones trans que s'identifiquen plenament amb aquest terme, està caient progressivament en desús ja que fa èmfasi en el sexe i no en el gènere i a més no hi ha consens sobre el límit entre transsexual i transgènere. És un concepte d'origen psiquiàtric sovint associat a una visió patologitzant de les realitats trans*.

Vulnerabilitat: Risc que corre una determinada persona o població de patir situacions de discriminació o d'exclusió, que inclou el risc de no tenir capacitat per fer-hi front i el grau de dificultat per sortir-se'n. Des del punt de vista dels drets humans, és preferible usar la denominació població o persona vulnerabilitzada o en situació de vulnerabilitat en lloc de població o persona vulnerable.

2_POEMA REINVENTAT “POR CADA MUJER”

POR CADA MUJER HAY UN HOMBRE (anònim)

Por cada mujer fuerte cansada de tener que aparentar debilidad,
hay un hombre débil cansado de tener que parecer fuerte.

Por cada mujer cansada de tener que actuar como una tonta,
hay un hombre agobiado por tener que aparentar saberlo todo.

Por cada mujer cansada de ser calificada como «hembra emocional»,
hay un hombre a quien se le ha negado el derecho a llorar y a ser delicado.

Por cada mujer catalogada como poco femenina cuando compite,
hay un hombre que se ve obligado a competir para que no se dude de su masculinidad.

Por cada mujer cansada de ser un objeto sexual,
hay un hombre preocupado por su potencia sexual.

Por cada mujer que se siente atada por sus hijos,
hay un hombre a quien le ha sido negado el placer de la paternidad.

Por cada mujer que no ha tenido acceso a un trabajo o a un salario satisfactorio,
hay un hombre que debe asumir la responsabilidad económica de otro ser humano.

Por cada mujer que desconoce los mecanismos de un automóvil,
hay un hombre que no ha aprendido los secretos del arte de cocinar.

Por cada mujer que da un paso hacia su propia liberación,
hay un hombre que redescubre el camino a la libertad.

Aquest text va agradar molt. Inclús va a ver-hi qui va fer circular alguna variant invertint els termes de la comparació:

Por cada hombre débil, cansado de tener que parecer fuerte,
Hay una mujer fuerte cansada de aparentar debilidad.

Por cada hombre agobiado por tener que aparentar saberlo todo,
hay una mujer cansada de tener que actuar como una tonta.

(...)

Però encara va haver-hi qui va anar més lluny en l'invent i va redactar de nou el poema. quedant així:

POR CADA MUJER HAY UN HOMBRE

(Text de: Luís Bonino, Dani Leal, José Ángel Lozoya i Péter Szil)

Por cada mujer cansada de tener que aparentar debilidad,
hay un hombre que disfruta de protegerla esperando sumisión.

Por cada mujer cansada de tener que actuar como una tonta,
hay un hombre que aparenta saberlo todo porque eso le da poder.

Por cada mujer cansada de ser calificada como "hembra emocional"
hay un hombre que aparenta ser fuerte y frío para mantener sus privilegios.

Por cada mujer catalogada de poco femenina cuando compite,
hay un hombre al que no le importa pisar a quien sea con tal de ser el primero.

Por cada mujer cansada de sentirse un objeto sexual,
hay un hombre que disfruta utilizando a las mujeres para su placer.

Por cada mujer que se siente atada por sus hij@s,
hay un hombre que disfruta de tiempo libre a su costa.

Por cada mujer que no ha tenido acceso a un trabajo o salario satisfactorio,
hay un hombre que se aprovecha del trabajo gratuito hecho en casa y que no mueve un dedo para reivindicar la igualdad de derechos laborales de la mujer.

Por cada mujer que desconoce los mecanismos de un automóvil,
hay un hombre que cuando llega en coche a casa tiene mesa y mantel puesto.

Por cada mujer que da un paso hacia su propia liberación,
hay un hombre que tiene miedo de perder su lugar privilegiado ante ella.

Por cada mujer que es víctima de violencia en el hogar, hay un hombre que la ejerce y lo niega, presentándose como víctima de las "provocaciones" o el "abuso psicológico" femeninos y muchos otros que miran hacia otro lado en un silencio cómplice.

Por cada mujer que confía en que los hombres quieren la plena igualdad de derechos, hay cientos de hombres confiando en que "todo cambie un poco para que todo siga igual".

Publicat a: "Hombres y feminismo", Fondo Documental on-line, Centro Documental "Hombres por la Igualdad", Delegación de Igualdad y Salud, Ayuntamiento de Jerez i inclòs a Varela, N. (2005) Feminismo para principiantes. pp 317-320. Barcelona: EdicionesB